

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

A XIX. száz csodákat mivelt a magyar nemzettel, mivel önérzetre ébresztette, függetlenné tette, alkotmányát vissza adta, ezerévi fennállása ünnepét megérni engedte.

A XIX. száz csodákat mivelt az unitárius egyházzal, mert adta neki Augustinovich Pált, ki azt mondotta: unitárius egyház nem volt, hanem lesz és egész vagyonát oda adván, megvetette az egyház életalapját. Koncz János, Dersi János, Berde Mózsza, Gyergyai, Orbán és mások biztosították a szegény tanulók életfeltételeit, Brassai Sámuel újra teremtette az iskola közszellemét, a tanulás és tanítás rendjét, megteremtette tankönyv-irodalmát, teremtett több nemzedéket, teremtett tudományoszomjet, hogy tudományával

kielégithesse azt; végül adott az egyháznak önbizalmat. A XIX-ik századnak ezt a csodaemberét az unitárius egyház imába olvadó hála szavaival köszöni a világot kormányzó Istennek és kéri, hogy hosszú éveihez, melyekből 60 jutott a nyilvános tanítói pályára, 70 az íróira, 77 a nevelőire, 97 életére, adjon még sokat megáldva azokat a szellemvilágnak azzal a fényével, a mellyel a maga környezetét mindig derültté, az emberiséget jobbá tette.

Az összes unitáriusok a legmélyebb elismerés nyilvánításával hódolnak szellemi fővezéröknek, ki márcz. 2 60 éve iktattatott be a kolozsvári unitárius főiskola tanárává. Hála legyen a gondviselésnek, hogy Brassainak megengedte élni ezt az évfordulót. Éljen még sokáig!

B. Gy.

A természettudományi társ. üdvözlete Brassai Sámuel e. tanár urnak.

A királyi Magyar Természettudományi Társulat közgyűlése igaz örömmel értesült arról, hogy mélyen tisztelt Tagtárs urat immár egy teljes félszázadon át vallhatja Társulatunk a magáénak.

Ötven év az emberi életben nagy idő és csak kevésnek jut osztályrészül, hogy egy félszázad munkája után is friss lélekkel és ép szellemmel érdeklődhessék közművelődésünk haladása iránt

Tisztelt Tagtárs úr akkor lépett társulatunk tagjainak sorába, mikor ez egyesület még zsenge gyermek volt, részt vett annak ápolásában és növelésében; látta serdülni, növekedni mind e mai napig, a midőn a gyöngye gyermekből virágzó, erőteljes munkás lett.

Fogadja Társulatunk meleg háláját érdeklődéseért és engedje meg hogy félszázados tagságának évfordulója alkalmából a közgyűlés nevében és megbízásából üdvözölhessük.

Kelt a kir. Magy. Természettudományi Társulat 1897. évi január 28-ikán tartott közgyűléséből.

Dr Wartha Károly,
a kir. Magy. Term. tud. Társulat
e. titkára.

Szily Kálmán,
a kir. Magy. Term. tud. Társulat
elnöke.

Megnyugvás.

Ne zúgolódj bús sorsod ellen,
Panaszra nincs okod!
Boldogtalan a hitlen ember,
A hívők -- boldogok.

Bú, baj, betegség, sorscsapások,
Mind égi eszközök:
A boldogság legszebb virága
Nő a könnyek között . . .

Nem láttad-é, ha harmat csillog
A rózsalevelen,
Mi szép, mi kedves? . . És az ég is
Mosolygva van jelen.

Ne zúgolódj hát sorsod ellen,
Panaszra nincs okod:
Boldogtalan a hitlen ember,
A hívők — boldogok.

Rédiger Géza.

Egy fiatal lelkésznek.

(4-ik levél)

Újabb leveléből azt olvasom, hogy nincsen megelégedve munkája eredményével, mert hivei nem olyan buzgók, mint remélte; a templom néha csak félig van megtelve; a közczélokra sok buzdítás után is keveset adnak; magasabb rendű dolgok iránt nem fogékonyok; önt nem mindenik szereti úgy a hogy óhajtaná; azt is tapasztalta, hogy egymással nem élnek kellő békességben.

Tudósítása nem lepett meg. A mindennapi életet s a mindennapi embereket éppen ilyennek ismertem, s mégis azt mondom, rosszul itéli meg helyzetét. Nekem úgy tetszik, hogy az ön hivei között túlsúlyban vannak a jók a gyöngék és a rosszak felett. Igaz, hogy a legjobbak is sok kivánni valót hagynak fenn, de kérдем, mi célja lenne magasztos hivatásának, ha nem volna, mit rontson, gyomláljon, építsen és ültessen?

Egyszer egy köfaragó műhelyben jártam. Érdekes volt az,

a mit ott láttam. Elöl ki volt téve egy néhány bevégezett szép darab. Mindenik oly sima volt, mint a tükör. Az ember meglátta magát bennök. Elképzelttem, milyen nagyszerű épület lenne az, a melyet mind ilyen darabokból állítanának össze. A műhelyben egyik asztaltól a másikhoz mentem, mindeniket gondosan meg szemléltem s mondhatom, hogy azok érdekeltek leginkább, melyek csak félig voltak készen. A kő egyik része még eredeti durvaságában volt meg, a másik részén az érdesség el volt dörzsölve és a kő igazi jellege kezdett kitűnni. Meglepett a két rész közötti különbség. Mintha gyökeret vert volna lábam, úgy nem tudtam elmozdulni onnan. Megvártam, míg a munkás négyszer ötször leseperte a törmeléket. Hogy nőtt szemem előtt a kő jellege, akarom mondani, hogy kerültek felszínre gyönyörű vonásai. Egy egészen új világot láttam kibontakozni kemény börtönéből. Szerettem volna végig járni azoknak a színvonaloknak száz meg száz útján, de meggyőződtem, hogy minél inkább tisztulnak, annál inkább szaporodnak. A mivelés határtalanul megnöveli a nemesebb vonásokat.

Ne vegye czélzásnak, de fogadja el ezt a kérdést meg-gondolás tárgyául, vajjon ha nem elég a siker, csak az anyagban kell-e keresni a hibát? Nem gondolja-e, hogy a mester is hibázhatott? Szolgállok egy példával. A faragó műhelyben egyik asztal mellett egy kőfaragó meredten nézte követ, mely már jórészt ki volt csiszolva, de egyik részén egy mély törés éktelenkedett. A szomszéd munkástól megtudtam, hogy a kőben egy kemény bog volt és a csiszoló elveszítette türelmét, a helyett, hogy lassanként legyalulta volna, egy hatalmas ütést mért rá, hogy megszabaduljon tőle. Ennek köszönhette a csaknem kiköszörülhetlen csorbát.

Mi lelkitanítók csak menjünk el a kőfaragóhoz, mert egy pár óra alatt sok hasznos tudni valót megtanulhatunk tőle.

Boros György.

A gazdasági ismétlő iskolákról.

A vallás- és közokt. Minister úr ö Nagyméltósága egy új tantervet adott ki mult év november 16-án a gazdasági ismétlő iskolák részére. E tanterv bőven van közölve a „Népt. lapja“

mult évi 49., 50. számában, ámde nem mindenkinek juthat kezéhez nevezett lap, kívánatos, hogy egy pár szóban e helyen is említést tegyünk arról, annál is inkább, mert lapunk olvasói közt nagyon sokan vannak, kik gazdasággal foglalkoznak s mint ilyenek közelebbről érdekelve lehetnek ez ügy iránt.

E tantervnek célja, hogy az ismétlő iskolákban a növények ismerjék meg a gazdaság terén tett újításokat s azoknak hasznát belátva, ők is a szerint gazdálkodjanak az ősi, ma ki nem elégitő földmivelés egyes módjaival felhagyjanak; a helyi foglalkozásokhoz alkalmazkodva, vezetessenek be okosan, helyesen az életmód egyes ágaiba. E szerint ismétlő iskoláink átváltoztatva gazdasági ismétlő iskolákká, színhelyévé változnak az okszerű gazdálkodás elsajátításának. Ott fogja megtanulni a növendék, mit jelent: „Becsüld meg az órákat!“ Ott fogja megismerni a munkabeosztás módját, ott fog rendhez, pontossághoz és tisztaságszeretethez szokni s mint ilyen lehetetlen, hogy növendékünk megelégedett, jóra való polgára ne legyen a hazának, jó vezetője később családjának.

A tanterv magában foglalja a fiuk részére: a talaj és alkatrészei ismertetését, megművelését, kertek berendezését; növény-, szőlő- és bortermeles megismertetését. Gazdasági állat-, méhtenyésztést s a gazdaságnál szükséges több dolgokat. A leányok számára: a talaj alkatrészei ismertetése, a kerti földművelés, a konyhakerti növények termesztése, szóval egy jó gazdasszonynak szükséges tudnivalók mind benne foglaltatnak. S mindezek egy elméletileg, mind gyakorlatilag feldolgozandók. Olvasás és fogalmazásból fiuk és leányok részére ugyanazon anyag van felvéve. Ennek célja: gyakorlás az értelmes és kellően hangsúlyozott olvasásban. Hasznos ismeretek szerzése az olvasmányokból. A gondolatok írásban való helyes és szabatos kifejezése.

A mi ismétlő iskoláink általában nagyon el vannak hanyagolva, nem sokat adnak rájuk az intéző körök. A nép sem nagyon ragaszkodik azokhoz, mert a tananyag csak a száraz tudomány elemeiből áll, már pedig tudható, hogy a falusi nép nem annyira tudománysszomjas, hogy mikor kijárhatta az iskolát 6 év alatt, tovább is jó kedvvel járjon a négy fal közé. Neki a gazdaság lévén a kenyere, igyekszik ahoz ragaszkodni természeti ösztönénél fogva is. Az iskola előtte egy szükséges rossz. Nem lehet ezen csudálkozni! Az ő életkörülből semmi nem volt azon a helyen merítve. Ilyen körülmények között melegen, lelkesülten üdvözölhetjük közökt. ügyi ministerünk nemszakalkotó tantervét. Ezzel az intézkedéssel a növendékek nemcsak hogy a tanító szeme előtt vannak az iskolán túl is, hanem az

ő keze alatt állanak, az ő alakításai szerint fejlődnek tovább. Ennek a tantervnek életbe léptetésével felkölthetni az érdeklődést az iskola iránt, ezzel vonzani fogjuk növendékeinket is az iskolához. Önmaguk fogják belátni, mennyire szükséges, hogy eljárjanak az ismétlő iskolába.

Természetes dolog az, hogy a megszokotthoz mindnyájan ragaszkodunk, attól nehezen válunk meg, de mihelyt megismerjük az újnak áldásos és hasznos voltát, örömmel pártolunk ehez. Ha az illetők egész odaadással, lelkesedéssel veszik vállaikra a terhet, nem ismernek fáradságot, szivükből óhatják a nép jólétét és boldogságát (a mi főkéllék a nép között élő vezetőnél), ministerünk ez újabb áldásthozó terve célt fog érni.

Küzdeni kell, igaz, de az áldás, mit ezzel szerzünk, meg nem fizethető, mert boldogit.

Ifj. Kiss Jakab.

Egy uj teremtmény.

(Williams.)

Habár csak por a sziv,
Azért imád, szeret.
Oh Istenem! ha vágya hiv,
Derits rá szép eget!

Derits rá szép eget,
Setét a bün miatt.
De aldozand hiven néked,
Ha szódra fölriad.

Ha szódra fölriad,
Megreng a néma vár,
Dereng az égi virradat,
Kigyul a lelki láng.

Kigyul a lelki láng,
A menybe fénye hiv,
Imád, szeret, dalol, csatáz,
Habár csak por a sziv.

Józan Miklós.

Tört sugarak.

Nehéz az olyan ember sorja, a ki mindig négy fal között kell, hogy üljön és görnyedjen. Elfeledkezik a világról. Már fiatal korában öreges, nehézkes, zsémbes és beteges lesz. Ha meglátja

gyermekkori játszótársát az erdészt vagy a földmivest, szomorúan győződik meg, hogy azok félkorral ifjabbak mint ő s erejük háromszorta több lehet, mint az övé. Ha egy tavaszi napon a zöldülő erdőbe kijuthat, azt veszi észre, hogy fárad, kimerül, nem bírja a járást, s nem tűrheti az éles levegőt.

Bármily különösnek látszék, ugy van az, hogy az embernek még a jó levegőtől is el lehet szokni.

Itt a négy fal között telik el az élet legnagyobb része, egészen addig, a míg még szűkebb négy fal közé jutunk

Hát ha sokaknak ez a sorsuk, mit tehetnek mást, mint hogy ablakjukba tesznek egy-két cserép virágot, a ház falára egy-két képet, hadd pótolja az a kertet, ez a természetet! Mintha kis bogárkák járnának ott a leveleken, mintha egy fehér pillangó állott volna meg amott fenn a padlón! Ugy képzelettel csak később veszi észre, hogy az ablaküveg homályfoltjain nem hatolt át a nap és foltot csinált a levelekre, az ablaktalpán levő tükördarab megtörte a délutáni nap sugarát és az vetődött oda a füstölt falra.

Az a sugár milyen parányi s mégis milyen kedves! Eddig soha sem jött tovább az ablak szélétől, mert az északi soron csak nyár közepén és akkor is alig egy órára hatol be a szoba belsejébe. De ime most itt van! Légy üdvözölve kis tört sugár! Szerény vagy s félénk, mintha nem is számítanál szíves fogadásra! Légy bátor, hiszen te nekünk a tavasz hirnöke vagy! Légy bizalommal magad iránt, hiszen te annak az óriási lángtengernek vagy egy paránya. Belőled származhatik meleg, sőt még tűz is, ha lesz ki közelebb tartson szívéhez, oda, a hol melegség és érzés fakad.

Kép nélkül is szólhatok. „Tört sugarak“ van szobámban. Egy szerény, egyszerű könyv, egy ifju, egy nemesen érző szívnak, egy tisztán gondolkozó elmének a szüleményei: szépen megírt költemények, melyeknek mindenike becses, vonzó, vigasztaló, buzdító.

A szerzője az „Unitárius Közlöny“ egyik kedvelt poetája Tarcsafalvi Albert. A csinos könyvbe nagyon sok költeményét foglalta belé. Egy sincs azok között, a mely ne mondana valami szépet az anya, az apa, a családfő és a tagok érzelmeiről, olyat, a mi visszhangra talál. Tarcsafalvi igazi vallásos ember. Vallása a szeretet vallása.

Nem utolsó érdeme a könyvnek, hogy Benedek Elek, ez a szeretett író, látta el egy bájos előszóval. Nem tudjuk elég melegen ajánlani a „Tört sugarak“-at minden ház asztalára. Ára 1 frt 20 kr. a szerzőnél Vargyason, u. p. Baróth. B. Gy.

Nők világa.

*Nők a XIX. száz végén.**

Elmélkedés.

Levélpapírt válogattam újévi köszöntőkhez, midőn a kereskedő a sok tarka doboz közül egyet kiválasztott s fedelét levéve, fontoskodó arcczal tartotta előmbé. „A legújabb, fin d Siècle“ mondá. Az érdes, reczesszélű japán papir egyik oldalát jókora színes kép foglalta el, a mely fiatal nőt ábrázolt, a ki lehető merész poszturában, a lehetőnél is decortáltabb öltözetben kis asztal mellett ül, azon megkezdett pezsgős üveg, kezében telt habzó pohár, nevető ajkai közt égő szivar, melynek füstkarikái között férfiak képmásai szállanak fel, a nő tekintetétől követve, a levegőbe.

Ez a csekélynek látszó dolog mély benyomást gyakorolt reám, mélyebbet, mint a mennyire tán érdemes volt. Sietve végeztem vásárlásomat és hazatérőben, sőt még azután is soká törtem rajta a fejemet, minő jelentőséget tulajdonít az a századvégi nő a füstkarikák közt felszálló férfiképeknek? Valjon azon gondolkozik-e, melyiket válassza udvarlói közül, az ábrándos arczu ifjat, a ki szerető szívet, de küzdelmes jövőt kínál, a gömbölyü, közönséges képü középkoru embert, a ki kevés szível, de biztos, bár nagyon is hétköznapias étellel biztatja, vagy a kopaszodó, kiélt rovét, a ki sem szívet, sem csendes otthont, de annál több fin de Siècle élvezetet rak lábai elé?

Vagy tán azt jelentik a füstkarikák közt elszálló férfiképek, hogy a századvég emancipált, önerejére támaszkodó leánya mint a füstöt, elfujja magától a férfit, kinek a védelmére ma már nincs szüksége?

Ez is, amaz is szomorú jelenség, kivált reám nézve, kinek a kora ifjúsága a század közepe tájára, a vallásosság, hazaszereget, eszmékért való lelkesedés, költészetért való rajongás korára esik. Ezek a dolgok pedig kimentek a divatból, mióta — miut egy szellemes írónk megjegyezte — „a haza az állam nevet vette fel“ s a századvég fiatalága előtt elavult, nevetséges az ilyesmi.

De valjon igazán a száz végnek tulajdonitható-e ez a nagy, de nem kedvező változás, melyen a társadalmi, a vallásos, az erkölcsi élet az utóbbi években keresztül ment?

* Felolvasatott a Dávid Ferencz Egyletben Kolozsvárt, 1897 február 7-én.

Igaz, a mult száz vége is mutat fel hasonló tüneteket. A nagy francia forradalom asszszonya is, elszakítva a vallás, társadalmi rend, családi hagyományok által kijelölt korlátokat, a szabadság köpenye alatt, a szabadosság határok közé nem szorított, tágas terére lépett, lábbal taposva, a mi azelőtt szent volt előtte.

De bár a rémes forradalom nemes alapeszméje, a szabadság, Európa más népeit is magával ragadta s különösen a mi nemzetünk szellemére is jótékony hatást gyakorolt, a nők szabadossága nem lépte át hazánk határait, a magyar nőt nem zavarták meg azok a téveszmék, az megmaradt annak, a mi volt, a család szeretetteljes, munkás nemtőjének.

És erre nagy szükség is volt. Mert a hazánk körül és belsejében dülő sok háboru idejében a magyar embernek jól fogott a vele jóban, roszban osztozó hű társ, a feleség, a háznak a gazda távollétében a gondos vezető, a gyermeknek a gyöngéd oltalmazó, a reményeiben csalódott honfiának, a csatákban bémultnak a szelid vigasztaló.

Lassan, lassan, azután visszazállott a sokat zaklatott hazára a béke. A nemzet annyi küzdés után visszanyerve alkotmányát évtizedek óta élvezzi áldását. Ezen — magában rövid idő alatt hihetetlen gyorsan haladt előre. A tudomány, művészet, ipar terén felküzdötte magát régóta virágzó, nagy népek színvonalára, kiérdemelte a külföld elismerését, tiszteletét.

Hanem ezzel a haladással, a gazdagabb nemzetekkel való könnyebb érintkezés folytán izlésünk, szellemi látkörünk is nagy átalakuláson ment keresztül. A mai kor felvilágosultabb gyermeke nem éri be szülei vagy éppen nagy szülei egyszerű életmódjával. Többre, szebbre vágyik s megteremté az „igény“ szócskát, melyről azok nem tudtak, ez meg folyton a szájában hordja és tehetsége szerint, sőt azon felül is áldoz ennek a telhetetlen új istenségnek.

A magyar asszszynak is át kell mennie ezen az átalakuláson, ő is megtanulta az „igény“ szó jelentőségét és ettől ösztönözve azon törekszik, hogy a férfinak az újult körülményekhez mérten is hű társa, az élet terheit megosztó, munkás segítője legyen.

Az ipar mai előrehaladt állapotában, hol gépek végeznek sok mindent, a mihez ezelőtt csak a kéz hosszu, fáradságos munkájával lehetett jutni, nagyban megkönnyíti gazdasszonyi teendőit. A jól szervezett iskolák a nevelés gondjait osztják meg az anyával. Ez által az asszszynban, a lányban is feltámadt a vágy, hogy tegyen, dolgozzék valamit, a mivel könnyebbé tegye

férjének, atyjának a reá való gondoskodást, a mivel magának övéinek kellemesebbé varázsolja az életet.

Hogy a nőknek a keresetképessegre való törekvése mekkora arányokat öltött az utóbbi években, a pályázók ama rengeteg száma mutatja, a mely özönnel lép el mindazokat a pályákat, melyeken bármily csekély módját találják a megélhetésnek, munkakedvük, tehetségeik érvényesítésének.

Ezt figyelembe véve hazánk egy nagy államférfia megnyitotta a nők előtt a komoly tudományok csarnokát, hol a nemesebb ambícióval, magasabb szellemi képességgel bíró nők a férfiakkal egyenlő kiképzést nyerhetnek, s ezáltal azokkal egyenlő társadalmi magaslatra emelkedhetnek.

De hát ok ez arra, hogy a nő, lemondva legszebb diszéről, a nőiességről, a férfi munkásságával annak a szokásait, a rosszszakat is magára öltse? hogy viselkedésében ne a helyesebb, józanabb résszel tartson, hanem a selejttest, a kicsapongót akarja követni, ezzel versenyezzen üres, sikamlós társalgásban, léha mulatozásban, alkatával megnem egyező sportokban?

De hisz nem is azok teszik ezt a kik komoly életcélt tűztek maguk elé. Azoknak, a kik maguknak önálló fenntartói, családjuk segítői, a tudományok komoly mivelői óhajtnak lenni, nincs idejük az affélére, hanem inkább azok, kik az emancipatiót könnyebb oldalról fogva fel, a nő ez után nyert szabadságát szabadosságra fordítva, olyan dolgokat engednek meg maguknak, melyek merőben eltérnek a nőiesség fogalmától s azt hiszik, a századvég asszonyának egyetlen feladata élvezni, mulatni minden áron, olykor még a női erény és becsület kárára is.

Mert ma már nemcsak a tudomány, a művészet terén és más, eddig csak férfiak által taposott utakon látjuk mozogni a nőt, hanem sajnos! ott látjuk a hírlapok botrány kronikájában, a törvényszék vádlottjainak padján, mint sikkasztókat, váltóhamisítókat a mindenáron élvezni akarásnak ezeket a szomorú áldozatait.

S ha már a tárgyalási teremben vagyunk, nem mulaszt-hatjuk el, hogy egy tekintetet ne vessünk a hallgatóságra is, hol azok közt, kiket hivatásuk szállit oda, ott látunk egy sereg, a jobb körökhöz tartozó asszonyt, fiatalit is, még fiatal lányokat is, a kik vetélkedve, csupa botrányhajhászásból tolongnak ezekre az idegizgató látványosságokra.

Mert — és ez is a századvégi szellem egy nagyon elszomorító jelensége — a társadalmi botrányok végzetes vonzóerőt gyakorolnak a közönségre s különösen annak a női részére. Egy-egy oly esemény, melytől azelőtt undorral fordult el a jóérzésű

ember, pirulva hallgatott a tisztességes asszony, melyet fiatal lány előtt szóvá se tettek, most kedvencz társalgási témája a magasabb körök társaságának s a szerény polgárcsaládoknak egyaránt.

A cigány-primással megszökött hercegné, ki a szenvedély egy önfeledt perczében, hátat fordítva női és anyai kötelességének, elhagyta házát, gyermekeit, a ki a helyett, hogy szégyenét a világ valamely félreeső zugába rejtse, a hirlapok útján szemérmetlenül kürtöli világgá életének oly benső részleteit, melyeket más még édes anyjának is csak pirulva vallana be, hónapoktól fogva közbeszéd tárgya országszerte Képét — olykor nagyon merész jelmezekben és állásokban összes képes lapjaink közötték s nők számára szerkesztett, fiatal lányok kezébe akadható lapok zengenek hozzá dicsőhymnust a mindent feláldozó szerelemről. Ezeket látják, olvassák, tárgyalják a családok körében, hallják, látják a növendék lánykák, egy-egy példányt elcsenve, magukkal viszik az iskolába s a játszásra, pihenésre szánt perczekben titkon nézegetik, commentálják. S valjon elitelik és undorral fordulnak el tőle, vagy olyan is akad köztük, a ki azon töri a fejét, hogy ha majd ő is felnő, mi uton kelthessen maga is hasonló feltűnést a világban.

Az efféle jelenségek nem épen kedvező világot vetnek a századvégi szellemre és abban a nő magatartására. Félő, hogy többre megy manapság azoknak a száma, kik a szabadalom folytán könnyű élvezésre, mint a kik komoly munka, tanulmány árán önállóságra törekeshnek.

De hát kétségbeesünk ezért nem szabad. Minden kezdet nehéz és minden átalakulásnak megvan a maga átmeneti korszaka. Az igazság nem találja meg rögtön útját a forrongó eszmék zürzavarában, olykor hamis ösvényre is téved, mignem végre minden salaktól megtisztulva kerül ki a küzdés tűzéből.

Tekintsük hát mi is átmeneti korszaknak azt a pár évet, a mely még a századvégből előttünk áll. Reméljük, hogy ez az idő elég lesz arra, hogy az eszme kiforrja magát s a jövő század kezdetével az igazság tisztult alakban ünnepelje győzelmét. A nő ne keresse az egyenjoguságban azt, hogy mennyit dobhat el magától a nyert szabadság révén a vallásos, az erkölcsi törvények által reámért kötelességekből, mennyire szabadithatja fel magát a nőiesség szabályai alól, hanem arra törekedjék, hogy legyen méltó társa a nemes eszmékért küzdő, komoly gondolkozó férfinak, munkájában szorgalmas segítője, szellemi életének értelmes megosztója.

Fanghné Gynjtó Izabella.

Számrejtvény megfejtése.

A mult számban közölt rejtvény megfejtése: *Hurczoltad a súlyos keresztet, Aztán kajánul rászegeztek, Megfeszítették testedet, Kigunyolták lelkedet.* Helyesen megfejtették: Péter Lenke, Boér Lajos, Gyarmathy Mózes, Balázs Ferenczné, Raffaj Irma Péter Sándor. A nyeremény-könyv kisorsoltatván, a megfejtők közül *Balázs Ferenczné* neve került ki, kinek a nyeremény-könyvet: Dézsi Mihály „Vig elbeszélések“ elküldöttük.

A Soczinok családja.

A Leipzig-i (Lípcse) egyetemnek van egy jeles tanára: Socin Albert, ki főleg a keleti nyelvekben jártas. A tanár úr Hocart brüsseli unitárius lelkész előtt így nyilatkozott: „Én unitárius kellene hogy legyek, mivel én a Socin családnak abból az ágából származom, a melyhez a két híres Socin tartozott: Lelius és Faustus. A Socin család eredete Socin Jánosig vihető vissza, ki meghalt 1428-ban. A tanár a Baselbe származott Benedictus utóda, tizenegyedik nemzetség, kinek van egy fia, és a ki valószínűleg vissza fog térni nagynevű ősei hitéhez.

Irodalom.

„Székelyföld.“ Dr. Hankó Vilmos műve, az „Erdélyrészi Kárpát-Egyesület kiadásában a Lampel Robert nyomdájából megjelent, mint a milleniumi év egyik legszebb terméke. A székelyföld nevezetes vidékeit, helyeit, fürdőit, városait és népét gondosan megirt, tudományos értékű szövegben, és valóban gyönyörű 115 képben ismerteti. A képek Goró Lajos, Huszka József és Tull Ödön rajzai után készültek. Addig is, míg a művel tüzetesebben foglalkozhatnánk, értesítjük olvasóinkat, hogy a könyvet szerkesztőségünknel a *Dávid Ferencz Egylet tagjai díszkötésben* 4 frt helyett 2 frt 60 kr kedvezményes áron rendelhetik meg.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Fekete Gábor** f. ü. gondnok beiktatása lapunk zárta után febr. 27-én fog megtartatni. Jövő számban tudósítást közlünk.

— **A főiskola ifjusága** február 20-án, a főiskola zsufolva telt dísztermében szépen sikerült concertet rendezett. Az ifjuság éneke, az Apolló-kör zenéje Létay Á., Nagy P. és Gálfalvi S. szavalata, György János szellemes felolvasása jó hatást gyakorolt. Dícsérettel emlékezünk meg ifjuságunk ezen működéséről.

— **Melanchton ünnepély.** Szépen sikerült ünnepélyt rendezett az ev. ref. és lutheránus egyház 1897. február 16-án az ev. ref. theologiai facultás díszter-

mében. Az érdeklődők nagy számmal megjelentek. Az ünnepély 6 órakor vette kezdetét a lutheránus iskolás leányok énekével. Ezután Kenessei Béla igazgató, Grätz Mór lutheránus lelkész és Pokoly tanár olvastak fel, mindannyian Melanchtonról. Máthé Samu II-od éves theologus szavalt. E szép ünnepélyen az unitáriusok közül is sokan jelen voltunk.

— Milleniumi emlékeinket egygyel szaporították az 1886. évben főgymnasiumunkban végzett ifjak is. Ugyanis a múlt év novemb-rében összegyűlven 10 éves találkozóra, elhatározták, hogy „milleniumi találkozók allapja“ czimen egy ösztöndíj-alapot létesítenek főgymnasiumunk tanulói részére. A jelen voltak mindnyájan szép összeget ígértek ez alagra. Így Dr. Wettenstein Áron és Dr. Wettenstein József orvosok 30—30 frtot, Dr. Erdődi Endre orvos, Vajda Akos erdősz, Lőfi Endre gazdatiszt, Simó János lelkész, Kovács Miklós főbadnagy és Gálfi Lőrincz tanár 25—25 frtot ajánlottak fel. Ez összegből már befizetett Dr. Wettenstein Áron 30 frtot, Dr. Erdődi Endre 25 frtot, Gálfi Lőrincz 25 frtot, Lőfi Endre 11 frt 50 krt. A találkozásnál jelen nem voltak közül 5—5 frtot küldöttek Dr. Egyed Balázs orvos, Gál József lelkész és Szabó Mihály kir számítt. Így az alap tesz 106 frt 50 krt. További ndományokat ez alaphoz még mindig elfogad Gálfi Lőriucz tanár Kolozsvárt.

„A hol van a ti szívetek, ott van a ti kezetek is“ Erről az ígéről szép beszédet irt nyug. lelkész Varga Zsigmond Ime ez az! 170 frtot tevő évi nyugdíjából beküldött szerkesztőségünkhöz 7 frt 20 krt, hogy abból az „Ezer éves emlékalépra“ adjunk

1. Varga Zsigmond ny. lelkész nevében	1 frtot,
2. Elhunyt kedves neje Lőrinczi Lidia emlékére	1 frtot,
3. 5 fia és 4 leánya, élőgyermekéiért	1 frtot,
4. 32 élő unokájáért és két dédunokájáért	1 frtot.

Sok ilyen embert adj Istenem!

— A protestáns lapok meg vannak elégedve az „Unitárius szószékkel.“ A „Sárospataki Lapok“ így ír: „Szívesen ajánljuk e művet egyelőre is, míg átnézhetnők s behatóbbau méltathatnók, mint nemes igyekezet, becületes törekvés termékét t. olvasóink figyelmébe. A béke, haladás, felvilágosodás, szabadság, egyenlőség, igazság és halhatatlanság evangéliumát hirdetik ők is. A Prot. E. és Isk. lap ezt mondja: „Magyar unitárius lelkész társaink ezen kötetben szép emléket emeltek magoknak is, az ezredéves ünnepnek is. . . . az elismerés öszinte nyilvánításával kell tekintenünk a hozzánk képest elenyésző csekély számban levő unitarius lelkész társaink valóban monumentalis Emlékművére . . . e kötetnek a tartalma azt igazolja, hogy ők e téren is dolgoznak, sokat dolgoznak és gonddal dolgoznak. A beszédek főtétele és annak részekre osztása a legtöbb esetben nemcsak egyszerű, de egyuttal megnyerő, sokszor frappans. . . . A tárgyalásról a legtöbb beszéduél szintén csak dicsérettel emlékezhetem meg — írja Révész Kálmán. Értelmes, választékos nyelven írott, sok esetben megkapó és magas niveaun álló beszédek ezek — alakilag. . . , Mi is tanulhatunk egyetmást; tanulhatunk egyszerűséget, világosságot, szép irályt, nyerhetünk sok derék példát az inventiosus képekre, hasonlatokra.“

— Barrows Sámuel derék barátunk, a „Christian Register“ szerkesztője, meg fog válni lapjától, mivel a Congressusba beválasztatott s következőképpen Washingtonban fog lakni. A kitünően szerkesztett lap pénzügyileg ujra fog szerveztetni azzal a szándékkal, hogy még az eddiginél is szélesebb körben terjesztessék.

— Nagy Sándor h.-karácsonfalvi lelkész, lelkészkarunk veteránja február 2 án végelgyengülésben meghalt 78 éves korában. Hű és buzgó szolgálja volt nyájának. Nyugodjék csendesesen. — Máté Ferencz főiskolai VII. oszt. derék ifju, szép reményű tanuló maghalt febr. 24-én szülői, tanárai és barátai mély fájdalomra. — Lőrinczi Dezső tanár Gizella nevű 12 éves leánya meghalt Fogarasban f. h. 22-én.

— **Gyászhir.** Szentgericzei özv. Gál Zsigmondné, szül. Jakab Ágnes életének 68-ik, özvegyiségének 14-ik évében folyó hó 6-án rövid szenvedés után meghalt. A megboldogult egyike volt ama kiváló nőknek, a kiknek száma napról-napra mind kevesebb. Vallásos, munkás és takarékos, és a mi fő: egész odaadással, önfeláldozással gyermekei boldogítására törekvő. Elhunytát nagyszámú gyermekek, köztük Gál Kálmán és Gál Kelemen tanárok siratják a felejthetetlen jó édes anyát; Kelemen Albert maroskőri esperes a gyöngéd lelkületű anyóst, Jakab Elek országos levéltárnok és a m. tud. akadémia tagja tesvérét gyászolja az elhunytban. Legyen álma csöndes, nyugalma háborítlan!!

— **A kidei egyház** hármioniuma kijavítására adakoztak: Ferencz Jó-zsef püspök ur 2 frt., Nagy Lajos esperes ur 1 frt., Csiki Elek 50 kr., id. Csiki László 50 kr., Fülöp Mózes 1 frt., Fülöp Mózesné, Biró Berta 1 frt., Biró Timi 50 kr., Biró Sámuelné 50 kr., Gaál Sándor 1 frt., Gaál Sándorné 1 frt., Biró András 1 frt., özv. Biró Györgyné 50 kr., Udvarhelyi Antal 1 frt., Kováts Lajos 2 frt., Szabó özv. 2 frt., Szőnyi Gábor 2 frt., N N 10 kr., Szász Ferencz 10 frt., Benoczki János 20 kr., Kacsó Sándor 30 kr., Szücs Tivadar 20 kr., D. D. 10 kr., Kocsis 1 frt., Beszteri 50 kr., Vajda Károlina 2 frt., Bánfy 1 frt., Blei-veisz Róza 1 frt., Karácsonyi Gyula 20 kr., Barta Sándor főv. 20 kr., Antal Márton főv. 1 frt., Barta Ignác főv. 20 kr., Farkas Sándor főv. 20 kr., Csegezi Gyula 1 frt., Lévai József 20 kr., Molnár Károly főv. 50 kr., András Károly főv. 56 kr., Sikó Kálmán 2 frt., Török Gyula 1 frt., Csehi Sándor 50 kr., Zoltán Béla 1 frt., Almády Viktorné 50 kr., Török Péter 1 frt., N. N. 10 kr., Zsombori János 1 frt., Balló János 1 frt., Csákány János 50 kr., Csákány Far-kas 50 kr. Ezekhez jó még: Ballok Károly épülethez követ 4 frt., Ambrus Endre téglát 6 frtért, Zsombori János pecsétnyomót 3 frt 80 krétt. S végül Szász Ferencz főgondnok a fent és alólírtakon kívül, mint az egyház minden ügyét a legnagyobb buzgósággal és odaadással végzi, jelenleg csináltatott a tem-plomhoz a régi ablak helyett újat 20 fttért, a toronyba egy lépcsőt 8 frtért, egy bordó bársony asztal takarót „Szász Ferencz és neje Nagy Amália, a ki Istenben bizik, soha sem csalatkozik“ aranyos körirattal, a négy szegletén buzakalász és szőlőgerend s levél aranyos himzéssel 180 frtért s két évtől fogva az urasztalát kenyérrrel és borral látja el minden alkalommal. Egyházam érdekében tanusított kegyes adakozók bizgóságok és áldozatkészségükért egyházam nevében fogadják hálás köszönetemet. Kide, 1897. január 3-án. F ü l ö p M ó z e s lelkész.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Felolvasások Kolozsvárt. Az új ezer évben szerencsésen kezdtük meg és jó sikerrel folytattuk a Dávid Ferencz Egylet felolvasásait Kolozsvárt. Az első február 7-én volt. Főtiszt. elnök Ferencz József püspök úr nyitotta meg egy valóban kedélyes szép beszéddel, melyben a kor áramlataiból vett élénk képekkel mutatta meg, mennyire indokoltak a Dávid Ferencz Egylet felolvasásai. Fanghné Gyujtó Izabella „a nők a XIX. sz. végén“ szellemes felolvasásával eleget tett az elnöki kívánságnak. Nagy Lajos tanár az új esztendőről irt érdekes költeményét olvasta fel. I s z l a i Márton vezetése alatt az ifjusági dalkör hatással énekelt. B o r o s Sándor igazgató-tanár a zene hatását meggyőzőleg és buzdítólag tüntette fel, első helyen kiemelvén az egyházi, azután a hazafias zenét és éneket. A főiskola díszterme egészen telve volt hallgatókkal, a kik teljes megalégedéssel távoztak. M á s o d i k felolvasás volt f e b r u á r 21-én Megnyitotta Hajós János alelnök egy terjedelmes és alkalomszerű beszéddel; É j s z a k i Károly a „századvégi férfiakról“ elmélkedett szellemesen sok tudással és bőv tapasztalat-tal Ez a felolvasás a nőkről közzöltnek folytatása. Felolvasta G á l f i Lőrincz tanár Rédjiger Géza lelkésztől három szép költeményt mutatott be az egyleti titkár. G r á t z Mór ev. lelkész ez alkalommal Luthert mint embert ismertette kedvesen és megnyerőleg. Köszönet a derék közreműködőknek. Harmadik felolvasás márcziusban lesz.

A fiók-egyletek köréből A kereszturi fiók-egylet február hó 10-én gyűlést tartott Kereszturt. Valami népes nem volt, de csak azért, mert a tanítóknak is éppen ezen a napon volt gyűlésök ugyanott. Van reményünk arra, hogy f-egyletünk régi dicsősége helyre fog állani. Jelen voltak ezen a gyűlésen Jankovich elnök, Ürmösi titkár, Gábor pénztárnok, Raffaj D. esperes, Raffaj Domokosné, Raffaj Irma, Sándor János ig. tanár, Pap M. tanár, Németh István, Nagy Sándor, Boér Lajos, Geréb S. és Geréb Zs., Kelemen Ár, Göncz K. lelkesek, Sándor Gejza isk. főnök. Jankovich elnök jól átgondolt alkalmi beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Ürmösi S. felolvasta a jegyzőkönyvet; Gábor Albert felolvasta a bírálatot a neveléstani pályatételre: „Miként nevelhet a tanító vallásos érzésű embert“ beérkezett 3 pályamunkáról. (Pirálók Kozma Dimén és Gábor A.) Jutalmat nyert: Pap Mózes tanár; dicséretet Ürmösi S. titkár. Gyűlés elhatározta, hogy a pályanyertes munkát saját költségén kinyomatja. Tiszteletbeli elnöknek megválasztottuk esperes Raffaj D. urat, alelnöknek Németh I. lelkeszt. Felolvasó gyűlésünk lesz ez év márczius hóban Istenisztelettel összekötvé. Sándor János ig. tanár és Raffaj Irma k. a. fognak felolvasni. r t.

Köszönet a Dávid Ferencz Egyletnek. Véve a kicsiny egyletünkre nézve igazán oly fölemelő és nemesítő ajándékot, kicsiny egyletünk nevében és megbízásából sietünk levélbe foglalni a már jegyzőkönyvünkben is kifejezett köszönetet a központi Dávid Ferencz Egyletnek azon minket megtisztelő figyelméért, mely szerint az új év alkalmából minket, — mint ujon alakult „Dávid Ferencz Egylet“-et több becses könyvvel megajándékozni kegyeskedett. S midőn ezekért újra is köszönetet mondunk, egyszersmind kérjük az ég Urát terjessze ki áldását a közművelődés téréen fáradhatatlan központi „Dávid Ferencz Egylet“-nek működésére. Alázatos tisztelői:

Nagy Dénes
egyl. eln.

Kovács Márton
egyl. jegyző.

Kérjük lapunk t. olvasóit, hogy reclamálás esetében mindig közöljék a czimszállag számát.

Az egylet pénztárába f. é. jan. 14-től febr. 17-ig 1 frt rendes tagsági díjat fizettek: Nagy Elemér Csáktornya, Dr. Geley Lajos O-Radna, Zöld Mariská M.-Andrásfalva 97-re, Gruber Gyula, Budapest 96—97-re, Mészáros Farkas T.-Szt-György 93—96-ra, Horváthy Józsefné Torda 96-ra, Gyöngyösi Lajos Abrudbánya 99—97-re, Dr. Gál Kelemen Kolozsvár 96-ra, Csiky Károly Kolozsvár, M. Farkas Sándor, Buzogány Mariska Bpest, Musnai József D.-Szt-Márton 97-re, Berki József Polgárdi 95—97-re, Székely K. József, Szántó György, Gruber K. József, Raffaj Zsigmond Verespatak 97-re, Göncz Mihály Árkos, Kriza Gergely Toroczkó, özv. Rákosi Józsefné Abrudbánya, Vilonyai fiók-egyházközség 97-re, Végh Mátyás Fogaras 96-ra, Unitárius Egyházközség T.-Szt-György 95—96-ra, Simon János T.-Szt-György 97-re, Biró Elek Kolozs 92—93-ra, Tóth Pál B.-Vécs 95—96-ra.

1 frt 20 kr. előfizetési díjat fizettek: Egyed József M.-Csapó, ifj. Sznási Ferenczné Deés, László Sándor Ad.-Szabolcs, Ádám Domokos Bözöd, Kiss István M.-Szopor, Szigethi Cs. Sándor Torda, Doby Antal Mononna, Gál Lajos Czelná 97-re, Önkép ölkör Kis-Solymos 95-re, Chester Dier Frank, Szinte Ferencz Bpest 97-re, Kelemen István Kolozsvár 93—94-re, Lőrinczy Dezső Fogaras 94—95-re, Sikó Géza Medgyes, Gyarmathy Mózes M.-Sziget 97-re, Simonfi Márton Merán 96-ra, Musnai József D.-Szt-Márton, Ravai Juliánna Verespatak, Sebes Pál, Springmann Ferencz Bpest, Orblók Lajos Héjjasfalva, özv. Rákosi Józsefné Abrudbánya, Dr. Dombi József H.-Nádudvar 97-re, Bajka Sándor Szt-Mihályfalva 96—97-re.

60 kr. kedvezményes díjat fizettek: Szilágyi Sándor, Bogdán Lajos, Szép János, Nagy János, Csipkés István, Gönczy Béla, Szász Miklós tanulók Torda 96-ra.

A küküllőköri fiók-egylet pénztárába rendes tagsági díjat fizettek: Kis Samu Széplak 96-ra, Vajna Lajos Ádámos 96 -98-ra, Gálhalmi János Harangláb 91—93-ra, Pálfi István D-Szt-Marton 96-ra, József Dénes, Dalkör, Miklós Sámuel, Székely Sámuel, Székely Márton Dombó 97-re, Székely György Dombó 96—97-re.

A kereszturi fiók-egylet pénztárába rendes tagsági díjat fizetett József János Firtos-Váralja 95—97-re.

Az egylet perselyébe ajándékoztak: Buzogány Mariska Bpest 1 frtot, Sebes Pál Bpest. 40 krt, Gábor Albertné Martonos 70 krt. Köszönet érte.

Kolozsvár, 1897. február hó 17-én.

Gálfi Lőrincz,
pénztárnok.

Szerkesztői izenetek. — O. Rugf. A megrendelt példányt megindítottuk, két ajándék-képpel elláttuk. Két példányt a jelölt két névre utba indítottunk és a f. évben küldeni fogjuk. Tanulóknak féldíjért (60 kr.), kezdőknek egy évig ingyen örömet küldjük az U. K. Állandóan csak olyan kezű szegényeket részesíthetünk az ingyen kedvezményben, a kik egyházainktól távol laknak és oly szegények, hogy erre az előnyre igényt tarthatnak. Egyleti tagok és előfizetők is jól teszik, ha ajánlatot tesznek arra nézve, hogy kinek küldhetünk ingyen példányt. — G. M. K.—r. Az ígért Dávid Ferencz képet csak később küldjük meg, mert várunk a tagdíjak befizetésével. Miután a kép kiállításra tetemes költséggel jár, csakis azoknak fogjuk megküldeni, a kik nem lesznek hátrálékban. Azt hisszük, ebben nekünk is barátunk is igazat ad. — G. A. Al—s. Örvendetes. P. Miklósnak megy a Közlöny rendesen — Ego „Virrasztásom“, sok kívánni valót hagy fenn. Szép a hűség és dicséretes a hitestársi gond, de hogy vers legyen belőle, kell hozzá legalább is szabályos forma. Jó lesz a költészettan lapjait átnézegetni és még jobb lesz a nagy költőkkel virrasztani egyszer máskor. — Ibolyka. Úgyes és hasznos. Jövőkor. — R. I. k. a. Az „Édes otthonra“ halmozott dicséretért nagy köszönet. Úgy látszik, mindenki szereti, még a férfiak is. A női kezét jól sejtí. Itt van az legtöbb helyen. A nélkül a Közlöny is sokban más volna. Egy néhány „Édes Otthont“ még adhatunk, de már alig van. — Ibolyka Jövőkor. Jó lesz addig is a gyakorlati megvalósításhoz fogni. — N. L. Hmv. Köszönet Jövőre maradt. Sajnálom, hogy leveleire még nem válaszolhattam — Ü. S. Tcsf. Későn jött, azért csak utolsó részét használhattuk. Most vgy soha!

TARTALOM: Brassai Sámuel. 41. l. — A természettudományi társ. üdvözlöte Brassai Sámuel egyetemi tanár urnak 42. lap. — Megnyugvás. (Költemény.) Rédigér Géza. 43. l. — Egy fiatal lelkesnek. Boros György. 43 l. — A gazdasági ismétlő iskolákról. Ifj. Kiss Jakab. 44. l. — Egy új teremtmény. (Költemény.) Józán Miklós. 46 l. — Tört sugarak. B. Gy. 46. l. — **Nők világa:** Nők a XIX. száz végén Fanghné Gyujtó Izabella. Számrejtvény megfejtése. 48. l. — A Sozzinok családja. 52. l. — Irodalom. 52. l. — **Egy házi és iskolai mozgalmak:** Fekete Gábor. A főiskola ifjusága. Melanchton ünnepe. Milleniumi emlékeinket. „A hol van a ti szívetek, ott van a ti kezeitek is.“ A protestáns lapok meg vannak elégedve. Barrows. Nagy Sándor. Gyász-hír. A kidei egyház 52. l. — **Egyleti élet és munkásság:** Felolvasások Kolozsvárt. A fiók-egyletek köréből. Köszönet a Dávid Ferencz Egyletnek. Kérjük. Nyugtázás. Szerkesztői izenetek. 54. l.

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt (Belközép-utca 2.)